

СТУДЕНТСЬКІ ВІСТІ

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ В МЮНХЕНІ

ЧИСЛО 1 (35)

МЮНХЕН, СІЧЕНЬ-ЛЮТИЙ 1947

РІК II

На маргінесі »Студентських Вістей«

Після довгих зусиль вдалося нам випустити перше друковане число »Студентських Вістей«.

Це мав би бути дальший крок у розвитку української студентської преси на еміграції, який віримо спричиниться до збільшення почитності нашого журналу серед студентських кругів. Покищо з технічних причин можемо видавати тільки місячник. Чи перейдемо на двотижневик покаже найближче майбутнє. Це залежатиме в великій мірі від самого студентства, яке повинно своєю активною співпрацею доказати, що видавання такого журналу частіше є konieczним для задоволення його духових потреб.

Нажаль дотепер я не міг би підтвердити існування великих інтересів студентів для власної преси. Можливо, що ця преса була дотепер дуже далекою своїм змістом від студентського середовища та лишала багато до побажання відносно свого рівня.

Питання студентської преси — незвичайно важливе питання. Студентська преса, як і взагалі преса є з одного боку відзеркаленням думок, що нуртують серед студентського активу, з другого боку форматором студентської думки.

Між обома явищами тісний зв'язок: актив оформлює свої думки в статті, поміщує їх на сторінках студентської преси, яку читає студентський загаль, що на підставі ідей зафіксованих в статтях виробляє собі такий, чи інший погляд на такі, чи інші життєві явища. Такий підхід до справи, на мою думку, правильний, бо має в собі це корисне, що дає можливість молодим авторам публікувати свої думки і піддавати їх під критику інших. Один погляд, формований одним автором, може стрінутися з протипоглядом, виникає дискусія, з якої може вийти щось третє, може нове, а може синтетичне з обох попередніх, що видаватиметься найкращим розв'язанням дотичної проблеми, чи то студентської, чи загальножиттєвої. Теорія гегелівських тез чи хочби навіть проекту З. Штокка відносно ідеологічної диференціації студентського середовища, може знайти в цей спосіб свій практичний вияв на сторін-

ках нашої преси... Так не раз поставали серед студентства великі ідеї, світогляди, що опісля формували думку цілих майбутніх поколінь...

Обсервуючи розвиток української студентської преси на еміграції, а в Мюнхені головню, мушу ствердити, що її дуже далеко до сповнення вимог, які поставлено до преси повище. В нашому академічному середовищі маємо два студентські органи: »Студентський Шлях« — орган ЦЕСУС-а і »Студентські Вісті« орган УСГ-Мюнхен.

Коли йдеться про »Студентський Шлях«, я не хотів би тут займатися спеціального становища. Обмежуся тільки до ствердження факту, що можна тут завважити поважний »спадок форми«. Що торкається »Студентських Вістей«, то слідний тут певний, можна б сказати позитивний процес. Бо коли кільканадцять перших чисел були конгломератом різних хаотичних, часто дуже випадкових статейок проблематичної вартости, що надавали »Студентським Вістям« обличчя якогось середношкільного журналіку, який редагують гімназисти без нагляду вчителів, то теж пізніше числа мають слід певної обдуманості плановости, містять в собі статті головно перекладні і запозичені, що своїм змістом вже трохи більше цікаві студентству. Не бракувало і кількох дуже вартісних і цікавих оригінальних статей.

Однак всеж таки накопичення чужого, перекладного матеріялу було великим мінусом »Студентських Вістей«. Наскільки я зорієнтований, то це робилося в першу чергу тому, щоб виконати »норму« тижневика. Це, на мою думку, зовсім не потрібне натягання. Не можемо створювати в студентському середовищі штучностей! Стою на тому становищі, що орган УСГ мусить бути високоякісною газетою студента і для студентства, який розрабляв би в першу чергу студентську актуальну проблематику, формував би світогляд українського студента. Тому то »Студентські Вісті« мусять дістати обличчя, на якому відбивалася б наша студентська сучасність... Воно тимбільше конечно, що на-ходимося на чужині.

Накопичування перекладних чужих статей на те тільки, щоб видавати студентський тижневик, це тільки механічно-технічне досягнення дуже проблематичної, а то прямо негативної духової вартості. Таке ставлення справи зіпхало б «Студентські Вісті» до ролі, яку має «Amerikanische Rundschau», видаваний в німецькій мові.

Нам треба поставити розвиток «Студентських Вістей» на нові рейки. Не треба коштом якості збільшувати кількість. Ми мусимо зробити «Студентські Вісті» трибуною українського студентства, в якій було б місце на приличну дискусію для всіх шарів навіть ідеологічно здиференційованого українського студентства.

Для піднесення рівня «Студентських Вістей» конечним є змобілізувати студентський

актив для співпраці з Редакційною Колегією. Мусимо побільшити число дописувачів та співробітників. Це мусить статися в найкоротшому часі, бо інакше «Студентські Вісті» стануть органом неукраїнського студентства згуртованого в УСГ, але органом Редакційної Колегії, якої члени муситимуть замінити свою роль редакторів на перекладчиків чужих статей, щоб в цей спосіб продовжити існування журналу та забезпечити себе перед закидом недіяльності зі сторони грізної Контрольної Комісії.

Як пресовий референт УСГ Мюнхен кидаю на порозі Нового Року клич: **кожний студент з «легким пером» дає раз у місяць оригінальну статтю для «Студентських Вістей» на довільну актуальну тему!**

Вірю, що цей клич не кинений в порожнечу...
Іван Івашко

Чому великі зміни?

(На маргінесі проекту зміни статуту УСГ Мюнхен)

Хто переглядав проект зміни статуту УСГ в Мюнхені, той мусів завважити, що проєктовані зміни такі великі, й ходить тут не лиш про частинне направлення деяких дотеперішніх точок статуту, але про кардинальні зміни в системі нашого внутрішнього студентського життя. Зміни тому такі значні, що заторкнено у проєкті такі засадничі питання організованих форм мюнхенського студентства:

1. структури,
2. устрою, та
3. форм діяння нашої організації.

Запроєктовані зміни не постали внаслідок якогось теоретичного міркування когось із членів нашої громади. Їх можна сказати предложив лиш до оформлення досвід дотеперішньої праці Студентської Громади.

Показалось, що УСГ Мюнхен у своїх дотеперішніх формах не може задовільно в'язатись із своїх завдань. 700 чи 800 членів УСГ, це вже завелика кількість одиниць, щоб в сильно сцентралізованому товаристві себе вповні проявити. Чейже нашим завданням є, побіч інших, виховати якнайбільше число суспільно-творчого активу, а дотеперішні форми з одної сторони звужували це число до незначного мінімуму, а з другої сторони наші секції мали замалі можливості вияву ініціативи своїх членів. І тому децентралізація нашої студентської організації, а в парі з тим і далеко посунене усамостійнення наших клітин (громад, секцій) показалося конечною, якщо ми не хочемо УСГ розглядати лиш, як формальну студентську організацію.

В питаннях децентралізації УСГ комісія для запроєктовання статуту взяла під увагу передовсім фаховий принцип. Ми одначе не обстоюємо 100% його правильности. Ми тільки розглядаючи інші можливості, дійшли до переконання, що фаховий принцип сьогодні більш підхожий, бо дає найкращу можливість перегляду членства, виєлімінування децентралізаційного хаосу та запевнення фактичного стану, станового характеру нашої організації.

Децентралізація УСГ не може піти однак задалеко. Тому запроєктоване Українське Студентське Об'єднання в Мюнхені (УСОМ), має бути не лиш конечним координаційним чинником в нашому студентському житті. Воно має дати теж високоякісні висліди нашого суспільного життя, чого малі студентські секції чи громади ніколи не всилі доконати.

Частинно можна трактувати зміни устрою УСОМ експериментально, але якщо б хтось так говорив, то мусить ствердити, що такий «експеримент» іде в напрямі так само потрібної школи демократії та парламентаризму. Крім того такий устрій дає кращу можливість вияву прав членства, яких брак досі часто, хоч не все слушно, закидувано нашої УСГ. Питання підшукування нових кращих форм праці в нашій громаді, як взагалі серед теперішнього студентства, надзвичайно для нас важне. Настільки важне, що хоч нормально форми суспільної праці належать до вияву діяльности Виділу поодиноких організацій, у нас знайшло це питання відгомін у майбутньому статуті.

Питання це тісно в'яжеться із збільшенням суспільної активності студентства. Сьогодні ми приходимо до ствердження, що причина пасивності студентства не лежить у його малій моральній вартості, лиш у браку твердих ідейних основ, на що впрочім «хорує» більшість нашого громадянства. І тому можливість ідеологічної диференціації так сильно заакцентована у проєктованому статуті. Вона повинна створити підложжя для ідеологічно скрісталізованого студентства і дати йому поштовх до ділової ривалізації та суспільної творчості.

З другої сторони активність студентства можна піднести збільшенням безпосереднього заінтересування та участю в керівництві своєю організацією кожного члена УСГ (згл. УСОМ). Думаємо, що проєктовані загально-студентські голосування, згл. збільшення числа членів у керівних органах нашої організації, дадуть бажаний вислід.

Повищі рядки заторкують тільки побіжно оці важні питання нашого майбутнього, повністю можуть бути обговорені на загально-студентських дискусійних вечорах, що й є нашим найблищим завданням. Р. Галібей

Pro domo sua

Тільки ті, що нічого не знають,
знають напевно.

Т. Фонтане.

Останні події на терені українського студентського життя у Мюнхені приневолюють кожного українського студента, що йому лежить добро справи на серці, глибоко заставитися і витягнути з них ясні висновки. Ці події не обмежуються до Мюнхена; Мюнхен як найчисленніший осередок українського еміграційного студентства, тільки найчуліший показник з процесів загальностудентського життя. Метою цієї статті є безсторонньо, без натяків, називаючи факти по імені, розглянути причини створення у Мюнхені другого українського, студентського професійного товариства «Січ».

Як при аналізі кожного явища, так і тут треба сягнути до минулого. Серед українського студентства, як і серед студентства кожного іншого народу, були завжди заступлені різні суспільно-політичні ідеології, одні більше, другі менше численно. Як довго в нації існують різні класи й психологічні типи, так довго нереальною є ідея «моноідеології» для всієї нації, чи хочби всього студентства, яке є синтетичним продуктом всіх класів і різних типів нації. Змінливість ідеології в часі є теж зовсім зрозумілою, бо психологія нації теж змінюється відповідно до економічно-політичних обставин. При розгляді змінливості домінації філософічних чи суспільно-політичних напрямків серед поодиноких народів можна зауважити теж деяку паралельність, зумовлену аналогією економічного й психологічного становища їхже. Ідеологічне обличчя європейських народів, інше в середовіччі, а інше в новітніх часах було в синхронічному аспекті, абстрагуючи від неістотних винятків і малих коливань в часі, в основному однакове. Теж і після першої світової війни можна зауважити багато спільних рис на ідеологіч-

ному відтинку серед європейських народів. Накинення більшій частині українського народу большевицького тоталізму і загроза поширення його на весь європейський континент викликала серед багатьох європейських народів і позасоветського українства реакцію, яка була великим скрутом у лінії консеквентного розвитку Європи, як психологічної і політичної одиниці. Цей розвиток ішов у напрямі щораз повнішої демократизації. Численні круги європейської спільноти повірили після першої світової війни сутесті деяких кіл (з яких дехто мав чесні інтенції, а дехто замасковані цілі використати протибольшевицькі настрої для своїх низьких імперіялістичних інтересів), що большевицькому тоталізму можна успішно присвятити тільки анти-большевицький тоталізм. Ідеологічну диференціацію, притаманну для демократичного суспільного устрою, визнано за послаблення національних потенціалів в оборонній боротьбі проти агресивного большевизму. Історія останніх років показала, що цей метод боротьби проти большевизму був фальшивим. Анти-большевицький тоталізм званий націонал-соціалізмом і фашизмом, був у деяких народів від початку (передовсім в Німеччині) а в деяких народів переродився з часом, в імперіялізм, що при його довшім існуванні і перетворі для європейського континенту були б ознакові, а може й гірші від наслідків большевицького тоталізму. Причиною лиха якраз тотальний принцип, який унеможливає суспільності справлення помилок цієї групи, що захопила владу раз на завжди.

Хвиля націоналізму, як реакції на большевизм перекотилася після першої світової війни по цілій Європі. Ідентифікувати цілі націоналізму чи «фашизму» поодиноких європейських народів із цілями звиродилого німецького фашизму можуть тільки большевики, або люди, що помиляються. Інша річ,

що німецький націонал-соціалізм хотів зловживати і зловживав »фашизм« інших народів для своїх злочинних плянів.

Серед позасоветського укарїнського громадянства найшла концепція **антибольшевицького** тоталізму теж багато прихильників серед молоді, отже і серед студентства. Але є незаперечним фактом, що український націоналістичний табір, що стояв саме на цій позиції, гуртував біля себе найідейніший елемент і що його керівні кола не мали в нічому подібних тенденцій до німецького націонал-соціалізму. Присвоєння українським націоналістичним табором формальних признаков німецько-італійського фашизму, як вождизм, були несуттєвим засміченням цього наскрізь **ідейного і позитивного руху**. Віра українських націоналістів у спасенність геніяльного (обов'язково!) вождя були помилками і даниною для європейської політичної моди, даниною, за яку українці заплатили високу ціну. Факт помилки не перекреслює ідейности людини й табору. Ствердивши, що український націоналістичний табір був при своїх помилках позитивним чинником, можна тільки бажати, щоб він, якщо не визбувся досі, чим скорше визбувся їх (помилки).

Великі симпатії, що їх мав націоналістичний рух серед української позасоветської молоді, уможлилював формальну монопартійність українського студентства в часі між обома світовими війнами (абстрагуючи від короткотривалого советофільства). Це майже стовідсоткове визнання українським студентством націоналізму, **як визвольного руху** не було рівнозначним із стовідсотковою моноідеологією українського студентства. Це означало, що справа національної визвольної боротьби була визнана за найважливішу і що справи ідеологічних переконань поодиноких студентів уважалося за другорядну річ. Формальне визнання донцівської ідеології було для багатьох студентів тільки забезпеченням проти витрачування енергії на ідеологічні суперечки в часі концентрації всієї національної енергії для визвольної боротьби. Тимто українському націоналістичному таборові тяжко було зразу відкрити шкідливі сторінки тоталістичних принципів. В дійсності український націоналістичний рух гуртував всіх, хто активно боровся за реалізацію загально-національних ідеалів, не звертаючи уваги на те, чи його члени були в своїх суспільно-політичних переконаннях праві чи ліві. Ці справи відкладались при допомозі донцівської ідеології **на пізніше**. Але, що в націоналістичному таборі існували різні суспільно-політичні напрямки показали події після 1940 року. Очевидно дискусійним є питання, чи правильним є побут в одній організації членів із різними політично-суспільними концепціями, коли навіть їх об'єднує загально-національний ідеал визвольної боротьби, бо в такому випадку існує

можливість координації діяльності поодиноких політичних угруповань.

•На еміграції політична диференціація серед українського студентства з різних причин поглиблюється. Цей факт підтвердив один з найчільніших репрезентантів українського позасоветського студентства тридцятих років **Д-р Володимир Янів**. Завданням теперішнього студентського активу й студентських професійних організацій є запобігти, щоб ця своїй істоті, **корисна диференціація ідеологій, не пішла так далеко, що буде утруднена співпраця між поодинокими ідеологічними групами студентів**.

Є ясным, що власне студентське професійне товариство, є платформою, де мають можливість співпрацювати всі ідеологічні групи, які стоять на ґрунті демократії і визнають не-дискусійні загально-національні ідеали. Професійна студентська організація є сприятливим тереном для цілковитого очищення студентства від намулу тоталістичної виключности, яка тяжіла над молоддю, яку й досі м'я звикли чомусь називати націоналістичною. Професійна організація є ідеальним місцем, де зникатимуть тенденції ідеологічної монополії і зростатимуть тенденції зрозуміння між різними ідеологічними напрямками. Наявність деяких залишків на студентському терені фалшивої науки про єдиноправильність тоталізму не є вже непоборною перешкодою для справлення помилок минулого, тим більше, деякі українські угруповання, які називають себе націоналістичними виреклися давно принципів тоталізму. Студентська молодь повинна бути авангардом в намаганні оздоровити ці відносини, які виникли в наслідок українського націоналістичного руху. Ані в Мюнхені ані де-інде не було випадку, щоб якесь політично-суспільне угруповання студентів вимагало постійного монопартійного обсадження керівних місць у студентських організаціях, або відмовлялося від демократичних принципів організаційної побудови професійних студентських товариств. Отже, передумовини для існування студентської, **понадпартійної, професійної організації були і є**. Але не можна відмовити більшості членства права обсаджувати пости професійного товариства членами, які ідеологічно стоять близько до більшості. Міські ради це теж понадпартійні установи, але виборці обсаджують їх своїми партійними симпатіями. Відношення сил між опозицією і більшістю є змінне: змінюється членство, змінюються симпатії членства для поодиноких груп і осіб. Це власне **анти-тоталізм, демократія в практиці**. Власне така постава проведів до Цесу-сів була передумовиною до переговорів у справі об'єднання. Є очевидним, що при такому поставленні справи, мусить бути при-готована кожна ідеологічна група студентів, що її лінія по **професійних** і персональних питаннях може знайти тільки меншість серед

членства професійної організації і вона таким чином знайдеться в опозиції. Факт, що напередодні остаточного вияснення про існування двох українських всестуд. централь, повстає в Мюнхені друге студентське професійне товариство, мусить кожний, хто шукає об'єктивної правди, визнати за шкідливе явище. Адже існування на одному й цьому самому терені двох професійних студентських товариств йде виразно в розріз із загально студентськими інтересами. Ані УСГ ані «Січ» не репрезентуватимуть загалу українського студентства Мюнхену тільки його частини. Це викличе некорисне враження про українське еміграційне студентство і серед українського громадянства і в чужинецькім світі. Але ще важнішим є те, що буде утруднене повне перевикування студентської молоді в демократичному дусі, коли відпаде можливість контакту й еventуальної конфронтації цих двох ідеологічних угруповань, що вже існують, чи назрівають. Повстануть ідеологічні гетта, що будуть джерелом обнови для тоталістичного замкнення і виключності. А це найгірший розвиток, чи радше занепад студентського життя, якого було б слід за всяку ціну оминати.

Ми досі не знаємо ініціаторів створення «Січі», але думаємо, що вони матимуть відвагу себе виявити і свої мотиви подрібно-з'ясувати. Наразі не є ясним, чи вони керувались «мотивом» отаманоманії, яка не терпить, щоб думка «отамана» була в опозиції,

чи може допустились цього промаху із легкодущности й непродуманні консеквенції свого кроку. Можливо, що їх поверховний підхід і незнання складної проблеми українського студентства, що, як і більшість молоді багатьох європейських народів знаходиться в стадії переходу від тоталістичних на демократичні позиції, штовхнула їх на цей помилковий шлях. Самі, неспроможні долати в своєму поступкові якраз практикованого большевиками й фашистами партійного засклеплення на всіх відтинках суспільного життя, бачуть у всіх інших тоталізм. Вони, як і «Стежі» вірять і знають напевно, про опанування УСГ партквартирою, хоч їм добре відомо, що до бойкоту останніх виборів УСГ «зорганізованою опозицією», члени, чи симпатизи «партквартирного» угруповання були в меншості, а дві з найважливіших референтур, преси й зв'язку, находились у яскраво «протипартквартирних» руках. Зорганізований опозиції добре відомо, що вона в УСГ мала не тільки можливість існування, але й діяльності. З боку управи УСГ не було спроб нелегальними засобами поборювати опозиції, що оправдало б до деякої міри створення «Січі». Але факти не існують для заеліплених і для тих, що все знають «а пріорі». Розбити організаційну єдність студентства Мюнхену вдалося легко, повернути її буде тяжко. І відповідальність за це неосноване розбиття лежить виключно на ініціаторах створення «Січі». Р. К. Борисенко

Студентська преса і її завдання

(дискусійне)

Від Редакції: Поміщуємо дискусійним порядком статтю Дубняка, в якій незвичайно багато цінних думок відносно організації студентської преси на еміграції.

Добре було б, якби Пресова Референтура ЦЕСУС-а, як компетентний чинник, присвятила спеціальну увагу проектам товариша Дубняка...

Українська студентська преса, як в краю так і на еміграції вже має свою славу традицію. І під теперішню пору серед наших злидених буднів зродилося цілий ряд студентських видань. Однак дивлячись на те все, різко вражає неорганізованість, низький рівень, неперіодичність всіх сьогоднішніх студентських «журналів».

При ЦЕСУС-і видається місячник «Студентський Шлях» і появилася був літературно-мистецький журнал «Звено» (вийшло 5 чисел), але розпався.

УСГ в Мюнхені видавала місячник «Студент» і видає «Студентські Вісті», УСГ в Авгсбурзі видавала «Студентську Думку», під такою назвою видає місячник УСГ в Регенсбурзі. Студентська Громада Теологів при Гр. Католицькій духовній семінарії в Гіршбергу «Семінарийні Вісті». Доходять чутки про студентські видання в таборі полонених в Італії, в студентських осередках Гайдельбергу, Бону, Парижу і Риму. Безперечно, що найбільш живучішим виказався тиждень УСГ в Мюнхені «Студентські Вісті». Однак як і всім повище названим так і «Студентським Вістям» можна побажати багато щодо змісту і рівня. Багато з видань появляється нерівномірно.

Віда в тому, що студентська преса досьгодні ще не є як слід зорганізована, не видно однієї центральної установи для преси, яка координувала б появу студентських видань і могла б ними опікуватись.

Студентська преса мусіла б бути дзеркалом студентського життя, тим що нормує його, надає поштовхів і йде попереді в кожний час.

В студентській пресі можна обговорювати всі проблеми, вести дискусію, інформувати про події в світі і серед студентства зокрема. Преса це поле діяльності кожного студента, що хотів би щось сказати в ділянці наук, техніки чи мистецтва та хотів би повідомити про щось своїх друзів. Преса це поле діяльності для кожного літератора, мистця і журналіста.

Але чи маємо ми сьогодні загально-студентський орган, який читав би кожний студент, незалежно де він перебуває? Орган який би жваво відгукувався на всі події і вчасно інформував своїх читачів. Орган живий...

З прикрістю треба сказати, що не маємо. В Авгсбурзі перебуває яких 45 студентів і вони мають свій журнал, в Регенсбурзі яких 80 і мають знову свій і так безліч журналів, які появляються неперіодично. Читаєте одне число — забуваєте що було в попередньому. Я не зовсім тієї думки, щоб ці місцеві видання припинити. Вони можуть і далі існувати. Вони є конечні в місцевих студентських громадах для інформації своїх членів про події з місцевого життя. Але те, що діється в Регенсбурзі не завжди знають студенти в Авгсбурзі чи Ганновері і навпаки. Ті місцеві журнали не завжди попадають в інші студентські громади, або як попадають, то з великим опізненням.

Отже українському студентству, що є дуже чиселне серед українців на еміграції є потреба мати студентський тижневик, який щотижня інформував би студентів Мюнхену, Авгсбургу, Ганноверу, чи Парижу або Риму про події в українському житті а студентському зокрема, про події в житті студентства світу. Нам треба такого тижневика, який би доходив в найдавший кінці і кути де є українські студенти. Цей тижневик мусів би бути побудований за принципом побудови справжньої громадської газети, хоч зовсім малого формату. Він мусів би мати дописувачів з усіх студентських осередків, які інформували б про життя як українського студентства і молоді так і про життя студентів чужинців в тому осередку. Студентську пресу пора упорядкувати. Тому, що немає в нас упорядкованої студентської преси, маємо цілий ряд недоліків в нашому житті. Іноді трапляється, що за пресу беруться люди непокликані до того, не обізнані з журналістикою. Редагують журнали або газети правники або медики, іноді навіть пишуть статті про пресу, а журналісти стоять побіч. Того треба уникнути. До журналу вільно писати кожному, але про своє. Тому і такий який рівень всіх тих студентських видань, які появляються до сьогодні.

Щоб запобігти такому станові надалі треба провести слідууючу працю:

1. При загально-студентській централі створити спілку українських студентів журналістів, яка б зареєструвала всіх студентів журналістів, які є на еміграції.

2. В якнайскорішому часі скликати загально-студентську конференцію студентів журналістів з участю запрошених авторитетів української журналістики, на якій обговорити питання сьогодняшнього стану студентства. Наше завдання виховати добрих журналістів, тому треба більше організування зв'язків з нашими старшими журналістами. В дальшому ході праці такі конференції скликати частіше (періодично), на яких запрошувати з науковими рефератами про пресу як своїх авторитетів журналістики так і чужих, ставити реферати молодих журналістів-студентів, дискусії та розбирати актуальні питання.

3. Всі місцеві видання окремих громад зареєструвати в спілці студентів журналістів. Спільно обговорити їхній теперішній стан та намітити і перевести заходи до піднесення їх рівня.

4. Створити загально-студентський тижневик, редагування якого передати цілком незалежній, нівідкого редакційній колегії, створеній спілкою українських студентів журналістів і підпорядкованій тій же спілці загально-студентській централі.

Цей пункт незалежності треба розуміти не як непідпорядкованість нікому, лише як незалежність нівідкого, без будь-яких впливів, щоб коли треба було іноді виступити з різкою критикою наших вище-стоячих органів, то в тому щоби мали вільну руку студенти-журналісти. Тут зразком методики праці мала б бути американська журналістика. В якій нам як і всім європейцям (хіба крім англійців) є чого вчитися.

5. На далі при наявності окремих місцевих журналів і загально-студентського тижневика, видавання загально-студентського місячника «Студентський Шлях» припинити, а на тому місці створити журнал студентів мистців, (літераторів, музик, малярів і т. п.), редагування якого перебере об'єднання студентів мистців, який плянується створити в Мюнхені.

6. Нав'язати зв'язки з чужинецькими студентами журналістами, вивчити методи і стилі сьогодняшньої світової журналістики, зв'язки з крємими виданнями та інформувати їх про наше життя культуру та історію в чужих мовах.

Бачимо з вище згаданих видань, які появлялись і появляються сьогодні, що студентів-журналістів в нас хоч і замало, але всеж вони є, і якщо їх організувати навколо чогось одного то можна надіятися, що їх число буде збільшуватися. Наше завдання по-

руч того, щоб дати Україні добрих інженерів, лікарів, філософів і дипломатів, треба дати добрих журналістів.

Українська журналістика має такі слави, записані в її історії імена: Ф. Матушевський, редактор «Ради» в Києві, великий патріот української преси Євген Чикаленко, славної пам'яті Отаман Петлюра, що відзначився і як український журналіст; наші світового рівня журналісти: проф. Драгоманів і проф. С. Єфремов і наймолодший Йосип Позичанюк, що загинув в боях за Україну в

найновіших визвольних змаганнях, як воєк і журналіст, і багато інших імен, які служать як приклад журналістів-патріотів для нас — їхніх наступників.

Наші завдання поповнити ряди працівників преси, інформувати з справжнім журналістичним хистом чужину про нашу Батьківщину і наше громадянство про світ.

Тому велике і поважне завдання перед студентами-журналістами.

Вол. Дубняк

Основи праці в сучасній студентській організації

(дискусійне)

Живемо в епосі, коли світ, для збереження духової культури людства, усталення правильного напрямку цивілізації та кристалізації напрямків життя цілого людства мусить скупити свою увагу й енергію на ключевих питаннях свого буття минулого й сучасного, які будуть мати вирішальний вплив на формування його майбутнього. І тому у тій праці, щасливий цей нарід, який у вирішний момент своєї історії, не розгубиться, додержить кроку всьому Західному Світові, не задовольнеться ефективними доказами своєї живучості, а зуміє скупити свою увагу й енергію на творчій думці та її реалізації, думці, що органічно виросла б з його минулого, є концентруючим стимулом у його сучасному житті та початком великого майбутнього. Тим більше повинна такою чути з тої причини студентська організація, як частина народу, як та частина, що про неї звичайно кажуть: «яка молодь, таке майбутнє наше», «майбутнє наше таке, які є ідеали, що ними молодь живе, за які вона бореться...»

В чому ж повинна виражатися суть сучасної організації, яка підготовляє загал студентства до того майбутнього?

Повинна вона виражатися, на нашу думку в:

1. ясному світогляді студентства,
2. конкретній програмі праці,
3. методичності праці,
4. активності студентів,
5. виховуванні кадрів наукових, педагогічних, суспільних і т. д.

Всі ті чинники зі себе впливають та взаємно доповнюються.

Ад 1. Яким повинен бути світогляд сучасного студентства?

Видається нам певним, що в світоглядівій діяльності стоїмо ми у даний момент перед двома можливостями:

а) або станемо на правдивий шлях християнства, під знаком якого була збудована наша держава часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого, будемо плекати ті перлини релігійно-ідеалістичного світогляду, завдяки котрим у короткому часі по прийнятті християнства на Україні, розбиті на групи племена наші злились в один державотворчий моноліт, завдяки котрим ми у відносно скорому часі сталися вирішним чинником культури та цивілізації на цілому Сході Європи, стали одночасно заборолом культури та цивілізації Західної Європи перед варварською Азією. Будемо плекати релігійно-ідеалістичний світогляд, що віками, серед страшних бур нашої історії зберіг нашу українську одність та запевнить у майбутньому продовжувати наше історичне призначення.

б) або залишимося у сучасному світоглядому хаосі, тому моральному розгубленні, залишимося у хаосі різних менш або більш матеріалістичних теорійок, які через примітивізацію питань соціального, суспільного, культурно-релігійного, економічного та політичного характеру, що можуть бути як універсальні питання розв'язані тільки універсальними методами, в основі яких лежить синтетичне мислення, породжують хаос думок, безпринциповість, зарозумілість і взаємне знищення себе та поборювання. На ґрунті їх буде, як і тепер, продовжуватися атомізація наших національних сил. Залишимося в той спосіб при тому духовому розгубленні, що знаходиться на межі духового примітивізму. Залишимося при тому хаосі думок і дій, при яких хоч багато жертв, хоч багато героїчних зривів — все йде на марно,

не запобігає катастрофі та породжує мимо всього зневіру у свою вартість.

Існим є, що нарід, який хоче бути вільним, який хоче жити повновартісним життям, не може вагатися у виборі між тими двома можливостями. Він мусить стати на ґрунт випробованого віками ідеалістичного світогляду, що самотній, (як практика життя показала) може втримати передовсім поневолений нарід на високому рівні духового й морального життя, бути стимулом до його праці для кращого майбутнього. Тим більш мусить він це зробити у сучасний момент, коли над нашими головами збираються хмари світоглядної розгри у світовому масштабі, розгри, що на віки цілі визначить напрям цілого життя та його вартість. Тому сучасна наша студентська організація мусить передовсім, як вихідне заложення свого існування, зайняти ясне світоглядне становище. Вона повинна бути товариством ідеологічним, що будує своє життя та працю у сучасному й для майбутнього на базі продовжування згаданих вище наших славних державницько-творчих традицій, на базі глибокого розуміння й розвою на майбутнє у кожній галузі нашого сприймання ідеї християнства, на якому виросли дослівно всі визначні постаті нашої історії, та який дає безмежні перспективи життя. Оживлюючи в такий спосіб в національній свідомості загалу студентства духа наших славних прадідів, духа Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Мономаха, Мазепи, та їм подібних, вона розбуджує в ньому притаманні нам від віків глибокі сили моральні, ті психічні властивості, ту національну єдність думки й чину, завдяки котрим ми зможемо знову зайняти у майбутньому те становище, яке ми займали. В такий спосіб студентська організація стає кузницею нашого національного світогляду, світогляду, що його коріння криються у перших віках нашого свідомого заіснування, світогляду, що набирає в той спосіб характеру поглиблення, наростання, характеру вічності. Світогляд цей тим сильніший, що, вирісши на ґрунті суто національному, на ґрунті психічних властивостей нашого народу, має в собі одночасно прикмету надпростірності, будучи частиною ідеалу цілого християнського людства, що у своєму найвищому прямуванні об'єднується у Христі, який, як 2000-на історія показала, промовляє однаково до всіх національностей, хоч прийшов на світ на Сході Європи — володів найкращими людьми Західного Світу, хоч прийшов на світ в часи Ірода — володів серцями й душами прогресивного сучасного світу, який тепер серед нового християнського руху мобілізує всі прогресивні народи для спільної перемоги над руйнівним злом у світі.

Як товариство самовиховного характеру, студентська організація повинна зберегти теж цілковиту свою апартійність та аполітичність,

студентська організація одночасно не повинна боронити своїм членам приймати живу участь у праці всіх громадян та угруповань нашого народу, без уваги на їх партійну приналежність у тих випадках, коли та праця необрахована на поборювання другої групи нашого народу, має всеукраїнське значення, державницький зміст та згідна з нашими традиціями й психічними властивостями, таким, як висока релігійна моральність, любов до свободи й толерантність. Одночасно студентська організація, зберігаючи об'єктивне та критичне ставлення до різних угруповань та партій, повинна шляхом своєї культурно-освітньої праці, при допомозі відповідних рефератів та дискусій на різні теми з нашого життя запевнити до закінчення студій студентам їх ідеологічну диференціацію, уможливаючи їм в той спосіб виробити своє власне, суспільно-політичне «я», що дозволить їм у майбутньому розгублені сучасні наші партії зредувати до необхідних у нашому житті та піднести їх на державницько-творчий рівень, зробивши з них необхідний чинник суспільно-політичного прогресу нашого народу.

2. Програма праці студентської організації, її методика та виховання кадрів.

Ясне світоглядне становище є в свою чергу основною передумовою правильного побудовання програми праці студентської організації та гварантом реалізації цієї програми. Повинна вона впливати з усвідомлення, що студентська організація має:

а) причинитись до поглиблення фахових студій, а тим самим до виховання майбутніх кадрів науки, техніки, мистецтва і т. п.

б) причинитись до поглиблення ідеологічного та суспільного виховання та вироблення суспільних кадрів нашого народу;

в) використати всі моменти, зв'язані з побутом на еміграції, з побутом серед чужинців.

Ад а) Праця та розвивається в напрямку внутрішньому, шляхом систематичного поглиблювання, дорбожкісного ставлення до своєї вищої школи, до своїх фахових студій, відповідного оволодіння знаннями, які для майбутньої своєї професії, тим самим для дальшого повного розвою нашого народу є необхідними, в першу чергу філософія, психологія, історія, педагогіка, техніка, тощо. У зв'язку з підкресленням найголовніших професій для нашого майбутнього, виникає необхідність узгляднення в тому місці відповідної студійної політики, що її мусить студентська організація професійного й виховного характеру скрупульянтно провадити. Треба запобігти надалі, щоб вплив студентів на окремі факультети не був випадковим, безп'яновим, не зв'язаним з дійсними потребами нашого народу (прим. медицина). Нарід наш передовсім потребує добрих філософів, педагогів, пастерів, тощо. В цей час, коли інші фахи можуть бути обсажені навіть чужинцями, то ті фахи мусять бути обсажені найздібнішим

та найбільш ідейним елементом рідним, що вказуватиме народові нові горизонти розвитку та буде виховувати гідних своїх наслідників.

І праця над поглибленням своїх фахових студій повинна відбуватися у різних фахових секціях під керівництвом фахових сил професорських і мати характер плановий та систематичний, характер академічних семінарів.

Ад б) Праця в напрямку ідейного та суспільного виховання має у студентів поглибити

1. емоційно-патріотичне наставлення до народу та його майбутнього,
2. загально-освітню, культурну та суспільну їх працю в організації, шляхом систематичного вироблювання у загалу студентів необхідного нам особливо на чужині активного наставлення до культурно-суспільних проблем та вироблювання у загалу студентів відповідних і сталих культурно-суспільних звичок.

3. Розуміння цілості студентської організації, як одної зі звень праці нашої еміграції взагалі, що буде виражатися у плануванні та реалізації стислого систематичного контактування з професорським складом своєї школи, різними нашими інституціями та громадськими організаціями, узгоднюванні з ними загальних напрямних праці та здійснюванні спільних наших завдань, особливо в культурно-освітній та суспільно-релігійній діяльності.

А) в) Студентська організація повинна з'ясувати у стилі зв'язки зі всіма чужинцями організації та використати ті зв'язки на шляху запізнення чужинців з нашою історією, з нашим життям сучасним та нашіми прагненнями; ширити ідею солідаризму у прагненьоволених народів; співпрацювати і в галузі релігійній, розбудовуючи в той спосіб сучасний християнський рух Західнього Світу; використати зв'язки з чужинцями для вивчення їх побуту та їх мови, зібрання відповідних матеріалів наукових, тощо.

3. Методика праці.

Щоб праця всіх тих напрямків могла як слід розвиватися, бути систематичною та щоб мала виховний вплив на студентів, вона му- сить бути до деталей сконкретизованою, умі- щеною в календарному плані та бути мето- дичною. В тій цілі треба звертати увагу, щоб праця та впливала з внутрішніх потреб сту- дентів і була виразом їх стремлень, щоб була правильно організована та не переобтяжувала окремих одиниць, щоб опиралася на стислий співпраці з більш досвідченими одиницями серед студентів та на співпраці зі своїми про- фесорами та взагалі зі старшим громадян- ством. В цілях покращування методики праці необхідним є улаштування спеціальних зі- брань для обговорювання актуальних питань, виміни досвідом, тощо. Теми в галузі мето- дики праці повинні фіксуватися у студент- ській пресі та бути видані окремими брошур- ками. Студентська централь повинна крім того організувати від часу-до-часу коротко-

**реченцеві методично-програмові курси для
працівників студентських громад.**

Особливе значення має співпраця зі своїми професорами та взагалі старшим громадянством. Така систематична співпраця уможливить поростаючим молодим науковим та громадським кадрам якнайповніше засвоїти здобутий досвід батьків, дасть змогу пізнати об'єктивно ясні й темні сторінки нашого минулого. Безліч питань і проблем, що пригнічують у сучасному переломовому історичному моменті нашого життя уми молоді, буде легше розв'язана при допомозі старших, що помічною рукою, порадою, особистим прикладом можуть мати вирішний вплив на дальший духовий і моральний ріст молоді і індивідуальності кожного студента. В цей спосіб буде зоглиблюватися витворча думка, правильний розвиток нашого суспільства, практикування метод співпраці, метод синтези сил.

При загально-освітній праці студ. організації, що повинна систематично провадитися на систематичних, тижневих сходинах студентів у формі рефератів, професори та інші наукові чи громадські діячі повинні бути запрошені на керівників дискусій над порушеними рефератом питаннями. Вони будуть мати завдання відповідно керувати та спрямовувати дискусію, щоб вона була на відповідному рівні, та щоб при такій плановій дискусії слухачі могли вироблювати відповідний погляд на дані речі. Прелегентами, залежно від складності питань, мають бути або запрошені наші професори, духовенство, науковці, літератори, громадські діячі, або студенти. При доборі тем рефератів, призначених на студентські сходини треба уникати тем вузьких, чисто спеціальних, що не будуть цікавими для загалу, які повинні опрацьовуватися на сходинах фахових секцій, та брати під увагу загального характеру, яких розуміння необхідне кожній культурній людині, а з якими окремі групи студентів, спеціалізуючись у вибраних собою фахах, при своїх студіях не зустрічаються, або запізнаються з ними у недостаточній мірі або в невідповідній формі. Особливу увагу належить присвятити філософсько-психологічним, педагогічним та суспільно-державним наукам, опрацьовуючи окремі так, щоб поборювати існуюче партійництво, поглиблювати розуміння тих проблем та привчати загал студентів до вищого розуміння справи, до мислення державницькими категоріями, до вмілости розуміти себе взаємно, доповнюватися у думці, до вмілости співпрацювати зі собою та особливо старшим громадянством, консолідуючи всі свої сили для спільного найвищого добра. Треба передбачити окрім того систематичний цикл рефератів-викладів з галузі державного будівництва, соціології, політичної економії аграрних питань України тощо.

Незалежно від тих форм культурно-освітньої праці, організованої на терені студент-

ської організації, студенти повинні брати участь індивідуально й групово у відчитах «Академічних Вечорів», Українського Наукового Товариства, Братств, відчитах інших наших та чужинецьких організацій, відчитах Всесвітнього Братства Христа, і т. д.

В такий спосіб через планову та відповідно опрацьовану тематику студ. організація буде поглиблювати інтелектуальні сили студентів, розуміння порушуваних проблем, розуміння духа часів минулих і сучасних та відповідне емоційно - патріотичне наставлення до нашого майбутнього.

4. Активність студентів.

При тому однак студентська організація не повинна ні наміть забувати, що правильне розуміння тих справ та емоційно-патріотичне наставлення до них — це щойно одна сторона повновартісної людини; не повинна забувати, що навіть при найкращій організації культурно-освітньої праці та при найкращому витворенні патріотичної атмосфери в студентській організації, до виконання якої вона покликана, коли не узглядимо в цій праці кожного студента зокрема, виходячи з того заложення, що всі ми рівні перед Богом, Батьківщиною й обов'язками супроти них, що приналежність кожного студента зокрема до своєї національної спільноти не вистарчить виявляти тільки гарними словами, відвідуванням сходин, або вплачуванням членських вкладок, а повсякденним своїм конкретним чином, згідним зі своїм найкращим розумінням своїх обов'язків, обов'язків тим більших, що ми на чужині, що ми сини поневоленого народу, який бажає остаточно бути вільним на своїй рідній землі, бути рівним серед рівних у світі. Тому крім своїх студійних обов'язків кож-

ний член студентської організації має моральний обов'язок конкретної праці в організації та серед ширшого нашого громадянства. До такої праці зараховують працю в: управі організації, її референтурах, керівництві фахових секцій, участь у самодіяльних гуртках, праця в редакційній колегії студ. часописів, систематичне дописування до часописів про життя й працю студентства, участь в культурних зв'язках з іншими студ. організаціями, іншими громадськими установами та чужинцями, участь в церковних хорах, братствах, в харитативній службі, в організації різних фахових курсів, різних культурно-освітніх імпрез і т. д. Кожний студент повинен дати певне мінімум своєї праці в галузі обраній собою, згідно зі своїм заінтересованням. Предмет такої праці повинен канцелярією студ. організації вписуватися до його картотеки, підлягати облікові, бути ілюстрованим у формі діаграм і т. д. Вислід праці повинен обговорюватися на спеціальних конференціях та у пресі. Таке наставлення до справи своєї праці у студ. організації, як ланки праці нашого суспільства взагалі, причиниться до того, що вся праця в організації буде зусиллям не одиниць, а студентського загалу, виявом їх стремління та прагнен, будуть рости нові кадри працівників студентської організації, а тим самим праці у пізнішому житті. При допомозі співпраці зі собою дійде до повного зжиття студентського загалу та їх позитивного наставлення до цілості нашого життя, бо ніщо так не зближає людей до себе, навіть осіб скрайніх переконань, як спільна зустріч при конкретній праці, як спільне поконування різних труднощів для спільної мети.

В. Іващук

На шляху світоглядних шукань

I.

В грізну, буревійну добу, де дрижав зрушений в своїх основах світ, ми були свідками мінливості, проминальності та пливучості того, що ще недавно славило себе за непорушне, тривке та святе. В стихії глобальних катаклізмів, під свист куль та під вибухи бомб розсипувалися в попелища гордині імперії, руйнувались і мертвіли великі міста, зрошувалася рясною кров'ю земля, гинули мільйони. Під могутніми ударами розбурханих хвиль буття рзвалювались величаві доктрини, треп'яшіли колись такі блискучі ідеології, розпадались чванливі світогляди. В ошалілому хороводі розгнуданих людських bestій даремно шукати було образу людини. Він зганьблений пострілами у потилицю був покритий димом з крематорійних димарів. З безодні

безнадійної чорної пустки лунала хула віри в ідеали правди і краси, справедливості та свободи. Гегенна розгуканих стихій породжувала зневіру в прогрес людства. Меркнула віра в людину. Перед людиною тієї доби тьм'яніла життєва порожнеча. Фавстівський дух, не знайшовши свого філософського каменя, не знайшовши свого життєвого шляху, був готов сьгнути по келих трутизни, був готов проголосити свій кінець. Спадщина цієї проклятої доби це криза, що розлилася сьогодні по цілому нашому глобі. Ця криза охоплює ціле людське життя, вона проявляється в економічній, політично-суспільній та морально-етичній його сторінках; це в основному криза духовості сучасності.

Однак вже сьогодні в надрах тієї кризи, сумерку песимізму тут і там з'являються

дрібні вогники, передвісники нової доби, тут і там починає вже сходити молоде зерно духового відродження. Період міждб'я, що його зараз переживаємо, це період шукання за тим, що було б основою духовості завтрашнього дня. Це поворот до тих вартостей, що лежать у підложжі найкращих традицій людського духа. Період міждб'я, це час великих світоглядних шукань. Для нас, яким зневіра та песимізм не встигли згасити життєвої сили, які чуємо ще зов майбутнього, особливо для нас молодих, світоглядні шукання стають справою першорядної ваги.

II.

Успішність в світоглядних шуканнях зумовляється якістю їх методів. Тому питання методики світоглядних шукань заслуговують нашої особливої уваги. В скромних рамках цієї статті постараємось порушити деякі питання світоглядної методології.

Світогляд це не тільки конкретний інтеграл пізнань, що є пізнанням цілості, це радше відношення до чогось, що якраз нашим пізнанням огортаємо, або намагаємось огорнути. Світогляд це атрибут мікросмосу*), що одночасно визначає співвідношення мікросмосу до макросмосу**). Тому не слід утотожнювати його з чимсь статичним, це радше поняття чогось динамічного. Світогляду не можемо відділювати від того, з чого він органічно виростає, від людини з її динамізмом, з її розвитковими тенденціями та від життя з його ростом і рухом, з якими він тісно зв'язаний. Світогляд має два аспекти: теоретичний і практичний. Теоретичний аспект світогляду охоплює світосприймання, та світопізнання. Це одночасно спроби зрозуміння дійсності, це намагання розв'язати таємницю буття, це самопізнання, шукання за правдою, за своїм життєвим призначенням.

Виднокруг людської думки звикли поділяти на дві частини, у яких полюсами є з однієї сторони макросмос, з другої мікросмос. Цей поділ зумовлений різними методами пізнання мікро- і макросмосу. Задивлена в глибину мікросмосу, вирощувалась культура, задивлена в ширину макросмосу росла цивілізація. Перша частина кругозору людського пізнання — це культуристичні науки, друга — це природознавчі науки. Природознавчі науки поділити можна на ділянку точних наук, та ділянку біологічних наук. До культуристичних наук зачислити можна соціальні та духові науки. Весь цей поділ як теж і поляризація людської думки в дуалізмі — матерія - дух — свій початок бере у різних гнозєологічних методикі. З другої сторони трудно, часто неможливо визначити ясні границі між поодинокими ділянками людського знання: поодинокі проблеми з поодинокими ділянками взаємно себе переплітають, взаємно в

себе вростають, так, що встановлення певних рамок для охоплення формальної сторони пізнавальної частини світогляду, стає рідко дуже відносною. В центр кругозору людських знань треба поставити філософію в властивому розумінні цього слова, філософію, що обов'язана перманентно синтезувати всі висновки, які дають поодинокі проблеми з поодинокими ділянками в певний актуальний цілообраз людської думки.

З теоретичного аспекту світогляду випливає в значній мірі його практичний аспект. Теоретичний аспект, процес усвідомлення, є фактором, що в практичному аспекті стремить до еманципації людини від космічних владних стихій, від несвідомого. Правильне зрозуміння ходу явищ в природі дає можливість їх правильно передбачувати. Тут людина проголошує свої змагання за визволення зпід гнету часу і простору. Тут відкривається ділянка прикладних (примінювальних) знань. Другою, ще більш важливою ділянкою практичного аспекту світогляду є його нормативність у відношенні до людського середовища. Тут світогляд стає чинником, що визначає взаємно відношення людини до людини, людини до збірноти, та збірноти до збірноти. Тут відкривається перед людиною ділянка індивідуального, соціального та політичного життя. Тут маніфестується людська мораль та етика. Тут криється теж джерело критерій якості цілості світогляду, тоді коли паралельно джерелом критерій поодиноких його деталей в теоретичному аспекті є оцінка його здібностей передбачування, в пізнавальних його ділянках. Супроводником пізнання як складового фундаментального світоглядного елементу є завжди помилка. Коефіцієнт між пізнанням і помилковим баластом у пізнанні є показником тривалості світогляду, як певного інтегралу.

III.

В теоретично-пізнавальному аспекті світогляду в залежності від наставлення до дійсності зарисовуються дві тенденції: одна спрямована на спочинок в абсолютному пізнанні, друга на саме пізнання в перманентному рості. В зв'язку з тим спостерігається два типи світогляду. Один це тип синтетичний, другий — це аналітичний. Мислителі синтетики змиряють до системового світообразу, мислителі аналітики — це проблематики. Очевидно, як і всюди, так теж і тут рідко виступають чисті типи. Переважають мішані, в яких домінує перший або другий спосіб думання. Систематики першенство віддають своїй системі, своїй конструкції цілості світу. Часто-густо для цього вони жертвують навіть певні правди, поставивши вище єдність і суцільність своєї системи. Вони одержимі грандіозністю і красою своєї будівлі, повіривши в те, що знайшли універсального ключа до всіх загадок буття, часто а ргіогі негують все ін-

*) мікросмос — суб'єкт, індивід

**) макросмос — довкілля, (Umwelt)

ше, що не може знайти в ній місце, з другої сторони нераз створюють самі ці деталі своєї системи, яких їм для цілості ще бракує, а яких не знаходять у своєму пізнанні. Для світоглядних систем відома. Вони підлягають неблаганому закону мінливості; дійшовши вершин свого оформлення вони врешті починають втрачати німб своєї єдиноправильності, зраджують ефемерність своєї будівлі, проджують сумнів; вічно шукаючий людський дух починає від них відвертатися. Вони переходять в сумерк, в забуття, на їх місце приходять другі системи, що бувають до них діаметрально протилежні, бувають їх тотальним запереченням. Історія систем — це наче розколювання маятника, а радше тому, що квантитет змісту систем поступово зростає — це сіносоїдальна крива, з амплітудою, що постійно збільшується.

Предметом світогляду є мікро- і макрокосмос. Для поодиноких суб'єктів він маніфестується певним когломератом різних по своїй якості кількості явищ. Щоб збагнути суть поодиноких явищ, щоб пізнати правду про них, суб'єкт охоплює їх поодинокими проблемами. Розв'язування проблем — це процес інтерпретації поодиноких явищ. Поодинокі проблеми, маючи в полі бачення тільки деталі мікро- зглядно макрокосмосу, не можуть мати претенсій для інтерпретації універсалізму, до якого претендують завжди системи. Системовий синтетичний мислитель завжди стремить до гармонії висновків, які дають поодинокі проблеми, натомість в світозображенні проблемового аналітичного мислителя нерідко зустрічаються суперечності та розходження поміж поодинокими висновками з поодиноких проблем. Він однак має завжди більше шанс правильно оцінки дійсності. Коефіцієнт помилки в нього завжди менший, як у системозного мислителя. Усвідомлення поодиноких суперечностей стає стимулом для дальших його наполегливих шукань за правдою. Системи це всеохоплюючі споруди відповідей на весь цілообраз невідомого питань. Проблеми це комплекси питань, яких невідомі штовхають людську думку на шлях росту. Для систематиків сумнів являється чимсь для їх думки в ґрунті негативним, що найменше *malum necessarium*, натомість для проблематиків сумнів є рушійним чинником пізнання. Характерними в тому відношенні є слова Декарта, що той, хто осмілювся пізнати все, мусить бути сміливим посумніватися про все.

IV.

Було б однак помилкою думати, що раз системи провалюються, вони не мають ніякого відношення до правди, ані не можуть бути основою світогляду. Фундаментом системи бувають завжди певні проблеми і тільки на їх основі системовий мислитель будує руштування своєї спекуляції. Не можна на-

п'ятувати прямування мислителя, пов'язати певну сукупність проблем, які кожна зокрема не мають тенденції до охоплення світозображення в певну схему, конструкцію. Це зрештою лежить в основі психологічного характеру певної групи мислителів. Треба тільки застеретись, що система — це метаморфічний твір, це щось часово зумовлене, це щось, в перманентному творенні. Треба тільки усвідомити собі, що джерелом правди є поодинокі проблеми і вони в першу чергу є основою безнастанного шукання за правдою. Проблеми, які завжди наново можуть бути розяснювані завжди новим кращим методом, які завжди стають джерелом нового і доскональнішого пізнання; є тим фактором, що поєднувати можуть поодинокі взаємно себе заперечуючі системи й світогляди. Вони, що правда, теж підлягаючи під закони діалектики, не улягають в своєму розвитку таким великим хитанням, як системи. Вони є тим чинником, який запевнює континуальність розвитку думки та перманентність прогресу.

V.

Поодиноких проблем та теж поодиноких світоглядів не можна розглядати відокремлено від самого суб'єкту, як певної цілості. Їх детермінує в першу чергу точка погляду даного суб'єкту, ступень їх висвітлення зумовляє квантитативно-квалітативна сторінка світогляду того суб'єкту. Пізнавальним елементом світоглядів є певна сукупність різних по своїй кількості та якості проблем. В зв'язку з велитенським ростом людського знання в новітніх часах з його спеціалізацією та диференціацією його проблематики стає неможливим охоплення одним суб'єктом цілообразу буття. Сьогодні філософія часто задивлена в минуле, займається радше інвентаризацією старих систем, часто не дає собі ради зі завданнями, які стоять перед нею, не встигає настигнути за поступом поодиноких проблем. У загальному світогляд сьогоднішньої людини підлягає специфікації та диференціації. У залежності від включення в ту чи іншу ділянку дослідницької праці чи у зв'язку з виробництвом тих чи інших цінностей ця сукупність проблем поодинокого індивідуума може зазнавати згущення, в тому чи іншому напрямку. Звичайно ядром світогляду стає певна центральна проблема дозвуги якої формується світогляд. Його динамікою кермують певні розвиткові тенденції, певна життєва спрямованість людини, яка визначається його шуканням за його життєвим призначенням. В залежності від локалізації згущення світоглядової проблематики, від моменту віри в певні правди, від роду світоглядного стрижіння і, врешті, від психологічного типу людини, можна класифікувати поодинокі світогляди. Контемплативні світогляди інтравертиків централізуються на

мікрокосмосі, ексклюзивні світогляди екстра-вертиків на макрокосмосі. Інший буде світогляд мистця, інший ченця, інший фізика, інший математика, ще інший політика. Світогляд робітника не є тотожний з світоглядом селянина чи підприємця. Інший є світогляд американця, інший китайця чи українця. Класифікація світоглядів може бути різно-родна, та багатогранна. Нею покликана займатися психологія.

Однак при величезному рості цивілізації світоглядіві вартості в своєму теоретичному та практичному аспекті підлягають швидко-му та далекойдучому усуспільненні. Тут ста-ють вони могутнім зв'язковим фактором по-одиноких індивідів та збірнот. Вони набира-ють особливо важливого значення в норма-тивній ділянці, у суспільному житті. В за-лежності від певного динамічного спрямова-ня світоглядіві проблематики, в залежності від напрямку цього спрямування оформлю-ються поодинокі ідеології. В модерних часах особливого значення набирають політичні ідеології, цебто світоглядіві комплекси сис-темового типу, на яких базується дія дер-жавних провідних мужів, або груп.

VI.

В новіших часах можемо спостерігати, що деякі системи постали в умах нераз геніаль-них систематиків, приспоровши собі штампи непомилності, приймаються як об'явлення за основу світоглядів, що в дальшому вва-жають себе за єдиноправильні. Вони, втра-тивши зв'язок з передпосилками, що були фундаментом для даних систем, перетворю-ються згодом у заскорузли доктрини, у ду-ховий штандарт, у світоглядіву схоластику, яка, вже, втратила зв'язок з живущими дже-релами пізнання. На місці прямування до правди та прогресивних тенденцій з'являють-ся інколи приземні емоційні моменти та при-мітивний суб'єктивізм. На цьому ґрунті з'яв-ляється, особливо часто в новіших часах, тип літератора - мислителя («Dichter - Denker»). В нашій дійсності право обивательства заво-ював собі тип публіциста - мислителя. У лі-тераторів творчим чинником є художня уява, їм легко конструувати свою систему світу. Вони легко задовольняються сурогатом піз-нанням: фантазуванням. Літературний тип світогляду легко знаходить зв'язок з духо-вістю, що шукає світогляду. Він, завдяки своїй сутєвності, легко на неї впливає. Під його впливом сформований світогляд, ви-холостившись з критицизму та об'єктивізму, легко затрачує резистанс проти світоглядіво-го системового тоталізму. На такому підлож-жі легко приходить до перещеплень висно-вків з однієї світоглядівої ділянки в другу, до далекойдучих узагальнень. Через такого ти-пу причмелену зовнішність певних річей ментальність, владно прокочується хвиля то-

тальної генералізації висновків часто однієї проблеми. Це очеидно кладе своє тавро на квалітативно-квантитативну сторінку світо-гляду. Режим такого світосприймання впро-ваджує людину в стан напівсну, де царить якась особлива псевдо-дійсність. Дурман суб'-ективізму — крилатий ворог твердого ґрунту — кормить людину легкостравними літера-турними клеїками, показує їй мітичні фігури в хмарах, підбехтує її розкуйовджені амбіції, химерними стежками веде її здоганяти якісь святоіванські вогники, вкінці зводить її на манівці і в результаті людина їздить в бо-лоті реальної дійсності. Вислідом неперемо-жного походу суб'єктивного а дальше пристра-сті і зоологічних почуттів в спадщину пев-них систем є те, що світоглядіві шукання повертаються до архаїчних форм з фетишиз-мом, магією слова та світоглядівою алхімією. Розслаблення зв'язку з жерелами світогля-ду, приспання снаги за стремлінням до прав-ди відкриває дорогу експанзії підсвідомих архаїчних гонів, патологічному автизмові та нарцизмові, захланному егоцентризмові в ца-рину духовості. Нерідко шляхом дифузії лі-тературної доктрини та емоційних моментів з елементами наукової теорії часто ще в неза-кінченій формі несправдженної гіпотези, ви-никають світоглядіві системи та доктрини, які в своїх практичних висновках, в своєму прикладному аспекті випробовують свою життєздатність на шкірі цілої збірноти, чи пак збірнот. Якість світогляду набирає отже незвичайної ваги в перспективі майбутнього в своєму прикладному аспекті. Приміноваль-ний аспект системового світогляду низької якості стає виразно на прою з пізнавальним аспектом проблемового світогляду високої якості.

VII.

У поодиноких збірнотах, що переживають духову кризу дається зауважити прагнення до синтезу, прагнення до відискання пев-ного духового цілообразу. Тут однак забути не можна про певні небезпеки, про яких була згадка при розгляданні систем. Модерна лю-дина, втративши зв'язок з цілообразом буття обезброєна з критичності стає віч на віч з небезпекою підпадення під вплив цієї чи іншої світоглядівої системи чи доктрини. Не треба підчеркати, що наслідки цього, особ-ливо в практичному аспекті бувають нерід-ко як і індивідуально, так і суспільно фа-тальні. Методом, що уможливити може ви-хід з цього критичного становища духовості модерної людини може бути лише форма колективного світоглядівого шукання, де по-одинокі проблеми поставлені в осередку різ-них світоглядів і різних точок поглядів бу-дуть предметом планового критичного та компетентного всебічного розглядення. Наво, що багатостороннє розглядення даної про-

блеми різними індивідами з різних навіть протилежних точок бачене, при приміненні різних методів, даючи можливість піддати певні твердження вогневі критики, дає більше шанс зближення нас до дійсної правди. Очевидно, що критика тут повинна бути звернена не так на висновки, як в першу чергу на передпосилки певних висновків. В такому колективному шуканні може бути перевірена твердість основ поодиноких світоглядів, тим самим буде дана можливість підвищення якості поодиноких світоглядів. Одночасно поодинокі світоглядіві стрижині поодиноких одиниць поєднуюватись можуть мостами різних спільних проблем. Врешті віднайдені можуть бути спільні для різних світоглядів динамічні напрямні, що змагати будуть до спільних цілей, усвідомлені і оживлені будуть загальні ідеали. Це дасть

запоруку піднесення духовості збірності зі стану депресії.

Загальний синтез, переведений з великою старанністю та обережністю, прийнявши форму цілообразу, що тривало перебуває в стані творення, може дати гарантію перманентного прогресу людської думки. В практичному аспекті в своїх нормативних завданнях, особливо в соціальній ділянці, він стане чинником, що стимулюватиме здоровий ріст. Тоді будемо мати забезпечення, що пізнання дійсної правди буде зумовляти правдиву справедливість, яка буде основою справедливої свободи.

Не вільно нам при тому забути, що запорокою перманентності прогресу людства є тут за тим, що по той бік пізнавального.

З. Штокалко

Про академічні вечори

(Думки студента)

Мета академічних вечорів, що розпочалися в листопаді минулого року, була виразно висловлена вже в зверненні ініціативної групи до українського громадянства (див. про це при програмі акад. веч.) — а саме: «подати українському громадянству, а в першу чергу нашій студентській молоді в приступних, наукових викладах та дискусіях синтетичний погляд на найактуальніші проблеми сучасної переломової доби» (підкреслення моє — П.О.).

Що такий синтетичний погляд на найактуальніші проблеми сьогодишньої науки є річ дуже важлива й — зрозуміло — необхідна, — не потребує дискусії. Образ нашого світу з початком 20 століття зазнав насправді кардинальних змін. І хоч ця зміна здається чисто теоретична, однак, її величезне практичне завдання на завтра не підлягає жодному сумніву. Нечуваний розвиток природничих наук, зокрема фізики, — як основної науки про матерію, біології, — як основної науки про життя, також розвиток і новий підхід в психології, нові погляди в астрономії і в ін. науках створили нову ситуацію, картина світу якої мусить радикально змінитися. Досить лише згадати відкриття в області фізики: Рентгена, подружжя Кюрі, М. Планка, Айнштейна, Н. Бора, Гайзенберга, що створили цілком нові погляди на світ, на суть і будову матерії, на основні закони дотеперішньої фізики; в біології: — нові вчення Дріша, Шпеманна, Вольтерека, Конрад-Мартіус й ін. з цілковитою перемогою віталізму (за Венцлем) і усуненням дотеперішнього суто раціоналістичного підходу дотепер пануючого механістичного висвітлення життєвих процесів (що

було перенесено й на соціальні принципи), — щоб зрозуміти сенс і значення «наукової революції» нашого віку, як дуже часто трактують сьогодишню ситуацію.

Велика кількість позитивного матеріалу, що його позбирали в останній час поодинокі науки вимагає справді великої синтези (і необхідного часу) для створення нового образу світу, що має прийти на зміну, ще й дотепер в широких колах пануючому — механістичному матеріалізму.

Фавстівське стремління нашої кращої студійної молоді (для якої, як бачимо присвячені в основному акад. вечори) за пізнанням світу і життя, за шуканням правди, очевидно, мусить бути лише гаряче вдячним організаторам академічних вечорів за обіцяний синтетичний погляд на найактуальніші проблеми.

Щоб ще краще зрозуміти, яке величезне й корисне завдання ставлять собі за мету академічні вечори, я хотів би тут трохи пригадати ті основні віхи механістично-матеріалістичного світорозуміння, що основувались в першу чергу на «класичній фізиці» (фізики до 20 ст.) та дотепер пануючої механістичної біології.

Великий розвиток наук, зокрема природничих, починаючи від ренесансу, привів в кінці минулого століття до створення картини світу, що була майже наскрізь механістичною. Здавалося, що з крахом спекулятивної філософії (біля 1830 pp.) матеріалізм неподільно завоював трон природознавства і, хоч в філософії, зокрема в спробі новокантианців (з гаслом Ф. Ланге: «Назад до Канта!») матеріалізм вдалося перебороти, однак,

ця перемога була чисто формальна, а на місце переможеної матеріялістичної метафізики новокантіанці нічого позитивного не дали. Навпаки, основні принципи й закони, що лежали в основі природознавства — фізики і біології — творили міцний фундамент матеріялізму. Постійно зростаючий матеріялізм все більше витворював своєрідне життєве наставлення; ідеали культури гуманізму, основи моралі, іраціональне наставлення губились в новій етиці еґоїзму, цинізму, аморальності. Механічні принципи в біології, взяті з фізики, переносились також на закони розвитку суспільства, виник т. зв. істор. матеріялізм. Консеквентність цього раціоналістичного підходу вела до заперечення Бога, до заперечення свободної волі — основи етики, до заперечення реальності психіки.

Однак, поруч з раціоналізмом, в основі якого очевидно лежав оптимізм європейця, гордого і певного, що людина є пан (навіть Бог!) природи і може розв'язати всі проблеми (також соціальні), в останній час — зокрема, після першої світової війни — панує скоріше песимізм (Шпенґлер, Лесінг, Л. Клагес й ін.). Останні дві світові війни та загальні економічні кризи принесли зі собою господарське, моральне і фізичне знищення. Господарська криза йшла паралельно до духової (якщо остання не була першою). Духовою основою для великих держав був (і є) матеріялізм.

Матеріялізм triumфував. І це треба йому признати. І хоч ще й сьогодні механізм і матеріялізм є дуже поширеним видом світогляду, однак, сьогодні ми вже можемо говорити про «ранні зорі нової епохи». Основи природознавства, особливо в фізиці і біології, на (як здавалось) вершині свого розвитку — в кінці 19 ст. спершу дуже захитались, а потім набрали таких змін, які дають право говорити про початок світла нової епохи...

Майже в один і той же час і фізика і біологія, користуючись тими самими емпіричними методами, мусіли признати, що вони находяться в цілком новій ситуації, при якій старі принципи, що раніше лежали в їх основі фундаменти матеріялізму — фізикальні закони субстанційності, кавзальності, континуїтності, механізм і дарвінізм в біології), гублять своє первісне універсальне значення, своєї претенсії на абсолютність. Великий сучасний фізик Макс Планк мусить признати: „das endgültig Reale trägt metaphysischen Charakter und entzieht sich durchaus einer vollständigen Erkenntnis“. Це означає, що протилежності між реальністю і метафізикою взагалі не існує.¹⁾ Визначний біолог Ганс Дріш вводить теологічний принцип («Ентелехія») в розвиток організму, доказуючи потребу введення цього аристотельського поняття експериментально. На зміну дотеперішньої «кля-

сичної» фізики прийшла нова атомової фізика.

Теорія квантів Плянка, теорія релятивності Айнштейна, „Unsicherheitsrelationstheorie“ Гайзенберга, віталізм в біології зовсім не узгоджується з матеріялістичним розумінням фізикального і біологічного образу світу. Нові факти радикально змінюючи дотеперішній образ світу, вимагають також ґрунтовної ревізії наших старих уявлень про світ і життя взагалі. Ми можемо дізнатися (однак не легко) про всі ці речі з сучасної літератури, залишається проте найкращою можливістю познайомитись про ці речі на наших наукових академічних вечорах, тим більше, що там залишається також можливість в діловій (що не завжди буває) дискусії вивчити окремі непорозуміння.

Цілком очевидно, що ця справа не є однакою зовсім легка. В самому зверненні ми читаємо далі: «Хоч це завдання дуже широке своїм обсягом і тяжке своїм змістом, годі його поминути чи відсунути на пізніше, бо це означало б втечу від дійсності та резигнацію зі свідомого прямуювання вперед. Ми здаємо собі справу, що живемо в переломових часах, на порозі нової доби — нових форм... наукового... та духового життя... Звідси родиться потреба нового оформлення світогляду достосованого до нової дійсності.» Таке завдання поставили собі академічні вечори. В українському громадянстві залишається тільки вітати таку ініціативу та бути щиро вдячним. І в першу чергу — студентській молоді.

Подивимось тепер, однак, як же проходять академічні вечори.

Цілком очевидно, академічні вечори притягли відразу солідне число зацікавлених. Так при першому вступному рефераті проф. д-р О. Кульчицького заля викладу була переповнена. Однак, з часом ця приємна картина змінювалася: в останній час присутніх переважно 40 — 60 осіб (тоді, коли самої студентської молоді в Мюнхені понад півтисячі!). Чим пояснити це явище? Загальною індіферентністю людей щодо наукових рефератів? — Очевидно, також тут криється частково корінь причини. Однак цілком можливо, що також причина криється в самому переведенні академічних вечорів. Постійне зменшення присутніх може, очевидно, це лише ствердити.

Практичним критерієм вартості реферату залишається завжди той результат, що він після себе залишить, тобто, скільки користі він собою принесе. Імала коефіцієнтності вартості реферату буває або причиною низького вірня його, або ж коли він буде дуже тяжким, з матеріялом для аудиторії малознайомим, в суто-науковій формі («за дуже високим стилем»). В такому випадку такий реферат скоро губить розуміння і інтерес великої частини аудиторії. На мою думку інавваційна доповідь проф. д-р Кульчицького «Пси-

¹⁾ H. Krieg „Über die Grenze der Biologie“.

хологічна проблематика світогляду сучасності» до певної міри була суто наукова й для великої частини присутніх тяжка. Так, сам **предсідник** академічних вечорів, проф. д-р І. Мірчук назвав її «дуже абстрактною», а перший дискусіант заявив, що він мало що зрозумів. Отже, не дивлячись на те, що сама доповідь була дуже цінна, своє практичне призначення вона в повній мірі не сповнила. І хоч д-р В. Янів в своїй рецензії після цього писав: «Так і почувалось, що Академічні Вечори стануть на найближчі місяці місцем щотижневої зустрічі української духовної еліти», однак, його передбачення не здійснилися цілком. Різноманітність аудиторії вимагає, щоб реферат був пристосований до середнього слухача (сер. освіта) — з одного боку, а з другого — мусить бути в такий спосіб підготовлений, щоб він знайшов живий інтерес кожного слухача (що й вдалося дуже добре проф. Кульчицькому в його другому рефераті).

Помимо того, що розклад рефератів зовсім відсутній, самі реферати перестають бути (і то майже кожного разу) перед останнім днем. Зрозуміло, що це явище дуже шкодить, і дуже впливає на кількість присутніх, бо майже ніколи не можна знати, що за реферат буде в наступному тижні, не говорячи вже про потрібне попереднє ознайомлення слухачів з тезами наступного реферату (що нам обіцялося).

Слідуючою причиною я хотів би назвати той факт, що інколи реферати читаються на іншу тему, ніж це він носить офіційну назву. На цьому я хотів би зупинитися докладніше. Вже на початку я підкреслював особливу важливість і необхідність синтетичного погляду на сьогоденні проблеми. Про це також писав д-р В. Янів в своїй рецензії: «В сьогоденний момент людство переживає велику духову кризу. Стоїмо на грані між старим, завмираючим світом, і новим, що народжується. На наших очах валяться непорушні, здавалося б, догми, хитаються світогляди. Де причина тієї кризи? Який буде світогляд завтрашнього дня? — ось питання, що хвилює думаючий загаль.» Так, нас це цікавить й хвилює, і ми чекаємо, як висвітлять нам ці питання академічні вечори.

Як вже було вище сказано, основними науками, що творять відповідний образ світу, отже, фундамент всякого світогляду, є фізика, біологія, психологія (можна зарахувати сюди ще й соціологію, однак, її принципи витікають в основному з двох останніх наук). Переломова доба пояснюється тими величезними успіхами та певними радикальними змінами, що пройшли в області цих наук. Найбільш революційний характер з них має сьогоденна фізика. Але реферат на цю тему ще не відбувся. Реферати ж з психології і біології ми мали можливість прослухати.

Реферат з психології (проф. д-р О. Кульчицький) носив назву «Психологія на порозі

нової доби». Важливість погляду психології є особливо велика, якщо признати, що психологія займає основне й центральне місце в історичній боротьбі між матеріалістичним і ідеалістичним світоглядами, а саме: в розв'язуванні проблеми «матерія і дух». Тому, очевидно, що цей реферат викликав живий інтерес. Як я вже згадував, шановному прелегентові вдалося відразу нав'язати зі слухачами тісний контакт. Реферат пройшов дуже добре й загальне враження було цілком позитивне. Була дискусія (на жаль вона не дуже стосувалася теми).

Прелегент спинився над питою вагою науки психології, над пізнавальністю предмету зокрема. Також зазначив, що психологія до останнього часу переживала постійну кризу, з якої не вийшла ще й сьогодні. Жалко лише, що це було сказано, ніби між іншим. Бо ця постійна криза психології (що стосується як самої суті предмету, так і його методи) і є ця сама річ, що нас особливо цікавить.

Здається, в жодній науці не було стільки суперечностей і різноманітності трактувань, як в психології. Дуже цікавим явищем в психології є те, що психологія не може знайти загальнопризнаної суті свого предмету. Що таке психіка як така? З основних напрямків в психології під кінець минулого століття ані представники емпіричної психології (Вундт), ані так зв. «чистої» психології (Т. Ліпс), ані дескриптивної (Брентано) не давали ясної відповіді на це питання. Психологія видавала розв'язку цього питання філософії, а сама займалася аналізами психічних явищ, не давши перед цим потрібної відповіді на **суть психічних явищ**. В філософії ця проблема впливалася зрештою в проблему відношення матерії до духу. Різні субстанційні теорії пояснення психічних явищ з розвитком природничих наук справді не витримували критики. Самостійну реальність психіки старалися тому рятувати з допомогою так зв. «актуалістичної» теорії (Вундт, Павльзен), однак, вона теж не могла міцно втриматись, а тим більше — знайти, принаймні, широке призначення (див. наприклад, доречну критику. Кольпе цієї теорії). Самостійна реальність психіки здавалась справді в небезпеці. Деякі психологи говорили, що психологія свій період закінчила, тепер її функції перебере фізіологія (Бумке). Перманентна криза психології тривала далі (а сьогодні?). Що дала нам нова психологія останнього часу? З нових напрямків в західній психології треба рахувати: психологію мислення, т. зв. «ге-штальт»-психологію і психологію підсвідомого. В останній час вийшла на сцену структурна психологія (або: «Seinspsychologie»), якій дехто пророкує майбутність. Ця психологія справді заслуговує на особливу увагу, поскільки її характер в сьогоденних психологіях новий в самому корені. Предметом

психології стають не окремі психічні феномени, взяті ізольовано, а — психологія самої людини, як такої. Тут психологія наближається до характерології, загальної антропології. Керувальним аспектом висувається примат цілості, оперту на шарову структуру дійсності. Вихідним і центральним пунктом свого реферату шан. прелегент зробив категоріальну аналізу дійсності (за суч. визначним філософом Н. Гартманом). Вся дійсність складається з чотирьох шарів: матеріального, органічного, (або вітального), психічного й духового. «Всі вони дійсно існують» — говорить шан. доповідач. Цілком очевидно. Але правду признатися, якщо цим шаровим поділом (що є тут, в Німеччині, дуже поширеним), хочуть розв'язати стару (дух-матерія) проблему, то мені здається, що цей шаровий поділ в дійсності цього питання не розв'язує, є чисто умовний, бо відповідна диференція об'єктивного існування немає. Адже, можливі лише дві форми існування: я можу уявити собі золоту гору чи кентаура, і така думка буде теж дійсно існувати, однак існуванню її не можна приписати об'єктивної реальності, вона існує лише ідеально як образ. Зарахувати ж усі ці чотири шари до самостійної реальної форми існування, очевидно не можна (принаймні — я не розумію як). Особливо проти такого шару, як духовий, виступає перш за все закид щодо його самостійності і реальності. «Екзистенцію» такого шару, очевидно, треба розділити на реальну і ідеальну. Якщо наприклад, якийсь мистецький твір належить до цього (духового) шару, та він може існувати в формі реальної-матеріальній (книжка, як папір), або в ідеальній — в уявленні нашої свідомості. Таким чином він уже губить свою самостійну реальність: в першому випадку належить до матеріального шару, в другому (за цим поділом) — до психологічного.

Взагалі, на мою думку, такий шаровий поділ дійсності може добре послужитись для опису (дискриптивної психології) психічних явищ, але не розв'язує питання їх суті. Що позитивне розв'язання цього питання є конче необхідне для формування нового світогляду — річ самозрозуміла.

13-го грудня відбувся реферат проф. Розгіна на тему «Нові напрямки в біології». Зміна картини світу в біології в останній час по своєму характеру займає (після фізики) друге місце, а тим самим викликає особливо великий інтерес. Як вже було сказано на початку, панівним поглядом в біології до останнього часу був механізм (шкільні підручники з біології ще й дотепер зберегли той характер, який надав їм в основному біолог-механіст С. Геккель). Життя — казав визначний німецький анатоміст Вірхов є ніщо інше, як особливий вид механіки. Вся природа розглядалась як сліпа сила, що діє за чисто фізикальними законами без будь-якої цілі. Сла-

ва Чарльза Дарвіна, революційний твір якого — «Про походження видів» (1859 р.) здавалося приніс з собою не заперечний доказ біології, що світ (як це вчила ще тоді також фізика) є єдиний великий механізм — заключився в тому, що він пізнав логічну необхідність пануючого в природі природного добору (селекції), що виключав будь-яку цілеспрямованість, — так пишуть дарвіністи. Ця картина світу виключала будь-яку трансценденцію. Ернест Геккель, один із найвизначніших послідовників Дарвіна, за допомогою «чарівного слова» «розвиток» — «Entwicklung» — «розв'язував» відомі «світові загадки».

«Союз моністів» Геккеля вів гостру війну проти релігії, трактуючи її, як залишки антропоморфізму, містицизму. Людина — біологічна тварина, що походить від мавпи. Тому і вона (людина) підлягає законам еволюції, — закону природної селекції, боротьби за простір і їжу. (Недаремно, німецькі націонал-соціалісти надавали великого значення біології, вважаючи її «основною наукою націонал-соціалістичного світогляду»). При такій біологічній картині світу життя справді губило свою вагітність і сенс.

Однак, з сьогоденної літератури ми можемо довідатися, що розв'язання основних питань в біології, які мають загальний характер (що таке життя, як виникло життя, як протікало життя), набрало революційних змін (хоч є біологи, що захищають ще старі механістично-дарвіністичні теорії).

Назва реферату, що обіцяла висвітлити нові проблеми в біології, викликала особливе зацікавлення. Однак, реферат в дійсності не торкався цих нових поглядів, чи нових проблем, як заповідав назва. Більше того, саме трактування життєвого процесу і цілої біологічної картини було цілком «старого стилю». «Життя — говорить шановний доповідач, є ніщо інше, як синтез неорганічних речовин в органічні», і далі «... в залежності від різного еволюційного ступня воно має різні функції: органічні, фізіологічні, психічні й духові». Цікаво, що треба розуміти під «духовими функціями» (а також і психічними) життєвого процесу, як «порстої синтез» неорганічних речовин? Невже життя є лише проста синтез неорганічних речовин, подібно, як синтетично (значить: штучно) витворено напр. вітаміни, чи інші речовини, — без жодних своєрідних властивостей і законів? Адже сьогоденний віталізм приймає для такої дефініції ще особливі вітальні потенції, притаманні кожному життєвому процесу в його цілеспрямованому розвитку. Чому ж в такому випадку «синтетична біологія» ще й до цих пір не створила синтетичного хочби й найпростішого організму? Як далеко відрізняється подібна дефініція від відомої дефініції Вірхова? Цікаво, який зміст має тут слово «синтез» — що є ядром цієї дефініції — як починається ця синтез, що є її рушійною си-

люю. Здається, сьогодні взагалі все більше зростає непевність щодо поняття життя.

Тим більше було дивно, коли шановний доповідач заявив, що він цілком погоджується з теїстичним поглядом на життя. Очевидно, що проф. Горбачевський мав цілковиту рацію, коли вказав на незрозумілу непов'язаність в доповіді: признавання Бога і релігійного тлумачення життя — з одного боку, і механістичне пояснення життя, що виключає будьяку роль і місце взагалі для трансценденції — з другого боку. Адже, якщо шановний прелегент хотів вкінці заступати теологічний принцип в біології (що не узгоджувалося з його початком реферату), то можна було б очевидно пов'язати такий погляд найкраще з віталістичними теоріями, зокрема з вченням Дріша чи Шпемана, Вольтерека або з вченням сучасної жінки-біолога Гедвіг Конрад-Мартіус. Адже вже знамениті дослідники Ганса Дріша, що стали першою підвалиною сьогодинішнього віталізму (О. Кох), експериментально доказали, що «машинова теорія життя» — так зв. гіпотеза преформістичної зародкової плазми Вайсманна — для пояснення життя зовсім не вистарчає.

Дуже жалко, що доповідач зовсім власне не розглядав нових проблем, зокрема нове трактування дарвінізму, нове висвітлення окремих біологічних явищ, як мутації, регенерації, регулятивних процесів, спроби трансплантації Шпемана, дослідження, тзв. «керувальних центрів», що містяться в ядрі клітини, нове розуміння філогенії, нові погляди в

палеонтології щодо фіологенетичного розвитку, дослідження відомим сучасним природником Паскалем Йорданом місця відсутності кавзальності мікрофізикального характеру, нові думки в макромолекулярній біології і т.д.

Цілий ряд нових проблем і нових поглядів кидають зовсім інше світло на життя і біологічну картину світу взагалі, і ми сподівалися почути про них на рефераті «Нові погляди в біології». Дещо розчаровані мусили ми повертатися додому. Тому все ж таки, ми хотіли б почути на наших академічних вечорах таке важливе і необхідне висвітлення нового віталізму нової картини світу біології, бо треба погодитися, що біологія займає основне і центральне місце в світогляді людини. Адже академічні вечори поставили собі за мету подати «синтетичний погляд на найактуальніші проблеми сучасної переломової доби». І ми хочемо почути іменно цей погляд.

Щодо загального переведення рефератів треба, все ж таки, не зважаючи на трудність, усталити й оголосити наперед порядок рефератів. Також попереднє ознайомлення слухачів з тезами майбутнього реферату могло б лише позитивно відбитися на успіху академічних вечорів. І нарешті — не менше важливе, — відсутність певного вихідного й цілеспрямовуючого аспекту для всіх рефератів філософічно-світоглядного циклу усуває можливість гармонійного зв'язку цих рефератів, що є кінцевою потребою для їх успіху.

Павло Омелян

Camera obscura

Делікатна справа, або «ножиці на вдареному столі озиваються».

«Переконані в щирості та доцільності поставлених завдань, ми віримо в успіх реалізації їх. І лише той, чи ті будуть нам перешкоджати, кому лежить на серці перетягнення студентства та його енергії в інший бік — в сторону інтересів групи, групки, амбіцій і т. д. Ті, кому залежить не на вихованні свіжих лав української інтелігенції, а на заспокоєнні своїх амбіцій, своїх позакулісових інтриг та, делікатно кажучи, — кишень». («Студентські Обрії», ч. 1., стаття друга М. Я. «За що і як».).

Щоб і на цьому відтинку поширити студентські обрії, подаємо до відома загальному студентства деякі подробиці, зв'язані з грубими дефракдаціями, доконаними членами попереднього виділу УСГ, в Мюнхені. І так довідуємося з достовірних джерел, що:

1. Колишній товариш, згідно друг, а тепер скомпромітований осібняк, Баранець-

кий, купив собі і цілій своїй народженій і не-народженій родині (що за хитрість — примітка обуреного складача) афідавіт до США. (очевидно за здефракдовані тисячі!)

2. Колишній товариш, згідно друг, а тепер до краю скомпромітований осібняк, Ляшевич, купив собі доцентуру (хоронь Боже українську науку перед такими доцентами — примітка обуреного складача) на ветеринарному виділі УВУ (очевидно за здефракдовані тисячі!)

3. Колишній товариш, згл. друг, а тепер до краю скомпромітований осібняк, Іващук, прокидується фанатичним автокефальником тільки тому, щоб затушувати свою участь у фінансових аферах. Як рутинований аферист, зрікся він своєї референтури так вчасно, щоб маска закрила щільніше його скомпромітоване обличчя й грубі тисячі. (Очевидно здефракдовані!).

4. Колишній товариш, згл. друг, а тепер

до краю скомпромітований осібняк, Шевчук, купив собі не тільки афідавіт до Великої Британії, але й титул лорда. (очевидно за здефравдовані тисячі!). Ця креатура має відвагу представляти себе в аристократичному світі тепер за «лорда Шевчука» — примітка обуреного складача).

5. і 6. Колишня товаришка, згл. подруга, а тепер до краю скомпромітована осібнячка, Бич, і колишній товариш, згл. друг, а тепер до краю скомпромітований осібняк, Дубняк, шастили грішми направо й наліво (передовсім наліво! — примітка обуреного складача) до тої міри, що ними заінтересувалася гуртожиткова поліція. Але й тут допомогли їм («Студентським Обрям» і всім чесним студентам на жаль, тисячі! (Очевидно здефравдовані!)).

7. На, обвантаженого тисячами, колишнього товариша, згл. друга, а тепер до краю скомпромітованого осібняка, Борковського, dokonano грабіжницького нападу. Довідуємося, що в цьому нападі експропрійовано йому колосальні суми (очевидно здефравдовані!).

8. Колишній товариш, згл. друг, а тепер до краю скомпромітований осібняк, Войтович, купив для себе і для своїх вузько-партійних

цілей цілу (!) Фюріхшуле. (Очевидно за здефравдовані тисячі!). Від часу купівлі Фюріхшуле тим осібняком датується лозунг: «хто не в партії, той не їсть!» — (Примітка обуреного складача).

9. Великі подвиги колишнього товариша, згл. друга, а тепер до краю скомпромітованого осібняка і «панчішкового героя» (ганьба йому! — примітка обуреного складача), Штокка, у світі студенток пояснюється його королівськими подарунками у формі нілонських пончів і кілограмів шоколад (очевидно за здефравдовані тисячі!).

10. Колишній товариш, згл. друг, а тепер до краю скомпромітований осібняк, Суховерський, хоче вибілити себе із своєї участі у фінансових махінаціях переходом до «Січі». Думаємо однак, що «січовики» здадуть собі справу з того, яку загрозу для них уявляє цей фінансовий «троянський кінь» (краще підходив би тут термін «троянський жеребець» — примітка обуреного складача.).

Такі є факти. Вони так ясні і недвозначні, що коментарі зайві. Консеквенції витягайте Ви, товаришки і товариші, подруги і друзі, студентки й студенти.

Хроніка

З життя Української Студентської Громади в Мюнхені

Дня 19 грудня 1946, загостили до Студентської Оселі на Рамерсдорфі український та білоруський св. Миколай. Згідно з традицією, св. Миколай «перейшовши скрінінг» (Аматорський Гурток УСГ поставив одноактівку п. Бобикевича «Св. Миколай перед скрінінговою комісією»), роздав багато дарунків. Не бракувало дотепних дописів на адресу «студентських промінтів». Спільний білорусько-український концерт, який попередив свят-миколаївську програму, пройшов з повним успіхом.

Незвичайно торжественно пройшов спільний Свят Вечір, влаштований Управою Оселі УСГ та ЛУПВ. Було запрошено багато Гостей в тому репрезентантів майже всіх громадських установ Мюнхену. З гарячими побажаннями кращого майбутнього зверталися у своїх святочних промовах проф. Щербаківський, проф. Горбачевський, ред. Стахів, дир. Спринський, та інші.

Підчас спільної вечері співав студентський чоловічий хор.

В веселій, дружній атмосфері стрічали українські студенти спільно з громадянами

український Новий Рік. З тієї нагоди, заходом УСГ в Мюнхені влаштовано Великий Маланчин Вечір, на який прибуло біля 700 осіб, в тому багато чужинців, як білорусинів, мадярів, поляків, болгар, сербів і т. д. Добра оркестра та добірний буфет (заслуга наших товаришок) причинилися до піднесення теплого настрою, що запанував зразу на залі. При зустрічі Нового Року в імені УСГ-Мюнхен. всього кращого побажав присутнім тов. Галібой Р.

Дня 27, січня 1947, старанням культурно-освітньої референтури УСГ, влаштовано для Громадянства Мюнхену Святочну Академію з нагоди 22. січня 1918 і 1919 рр. До участі в Академії запрошено з доповіддю ред. Пеленського, хор «Україна», під диригуванням проф. Нестора, Студентське Тріо Бандуристів та тов. Катерину Кожно з деклямацією.

Добірною програмою гідно вшановано наші Великі Роковини.

З причини технічних труднощів, число виходить подвійне й запізненням. Сподіваємося, що слідуючі числа виходитимуть регулярно.

Редакція «С. В.»

ЦІНА ПРИМІРНИКА 2,50 RM

ДРУКОВАНО НА ПРАВАХ РУКОПИСУ. ТИРАЖ 500 ВРМ.

Розсилається тільки на адреси членів УСТ в
Мюнхені.-

/ Five copy /

APR 27 1968